

NEMCIJA - DAMOKLEJEV MEČ NAD
EVROPOPRETEKLA SINDIKALNA BORBA
VZGLED IN VODILO RAZREDNIM SIN-
DIKATOM

PRIMORSKI LJUDSKI NAPISI

„MAI UNA INDICAZIONE“

POMLADNI DNEVI V JANUARJU

UMETNA GNOJILA V VINOGRADU

ZIMA IN ZDRAVJE

ŠPORT - FILATELIJA - SAN - KRI-
ŽANKE

K O L E D A R

21. I. 1924 - Umrli Vladimir Uljanov - Lenin
23. I. 1878 - Rojen slovenski pesnik Oton Župančič

K A J B O T A T E D E N :

20. in 21. Ustanovni kongres Enotnih razrednih sin-
dikatom v Trstu.

Slovensko narodno gledališče:

20. „Rdeča kapica“ v Kopru
21. matineja „Rdeče kapice“ v Kopru

R A D I O

Vажnejše oddaje Radia jugoslovanske cone Trsta

Petek 19-I-1951: 13.15 Koncert tenorista Bruna De-
bracchija; 22.00 Ljudska univerza: 1000 let slovenske
zgodovine (slov.); - Sobota 20-I-1951: 13.15 Koncert
flautista Borisa Campe; 20.00 Spominska svečanost ob
27. obletnici smrti V. I. Uljanova-Lenina - Nedelja
21-I-1951: 11.15 Slavni solisti pred mikrofonom; 17.00
Oddaja za podeželje: slušna igra — Josip Jurčič:
«Jurij Kozjak»; razvoj slovenskega šolstva v Kopru
v minulih časih; vmes narodna glasba, nastopi zbor
Skamperle iz Trsta - Ponedeljek 22-I-1951: 13.15 Kon-
cert mezzosopranistke Justine Vuga; 18.15 Koncert
violinista Alberta Dermelja - Torek 23-I-1951: 12.30
Peter Iljič Čajkovski: Slavnostna uvertura «1812»;
20.00 Puccini: «Tosca» — opera v treh dejanjih - Sreda
24-I-1951: 14.00 Zabaven spored izvajal orkester Radia
Ljubljane p. v. Uroša Prevorske; sodelujeta mezzoso-
pranistka Sonja Draksler ter violinist Maks Pavlin;
21.00 Literarna oddaja: Caldwell: Dinastija smrti-dra-
matizirani odlomek - Četrtek 25-I-1951: 18.15 Komorna
dela čeških skladateljev; 20.30 Poje komorni zbor iz
Trsta p. v. Ubalda Vrabca.

U R E D N I Š T V O

Test, Ul. Montecchi 6 - II. Telefon šte. 95.923
Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi
se rokopiši, razen na izrecno željo, ne vračajo

U P R A V A

Istov Založništva tržaškega tiska. Trst, Ulica sv.
Frančiška šte. 20; Telefon šte. 73.38. Vse dopise
administrativnega značaja je treba pošiljati na upravo

N A R O Č N I N A

Za STO in Italijo pri upravi v Trstu Ul. sv. Frančiška
20, za cono B pri Centru tiska v Kopru. Za Jugo-
slavijo pri ADIT v Ljubljani, Tyrševa 34 ali na čekov-
ni račun pri Komunalni banki, n. 6 - I - 90603 - 7.
Cena lir 20. - din 10. - v Jugoslaviji in din 8. - v coni B.Ne vodijo in vlečejo sveta lokomotive ampak ideje.
V. Hugo

Odgovorni urednik: FRANC KAVS

Tiska z dovoljenjem AIS
Tržaški tiskarski zavod v Trstu, Ul. Montecchi 6L J U D S K I
T E D N I K

ŠT. 248 LETO 5.

TRST, 20. JANUARJA 1951

CENA 20 LIR

LADJEDELNICE SO BILE VEDNO V PONOS TRZASKEGA DELAVSTVA IN VSEGA TRZASKEGA PREBIVALSTVA. IZ
NJIH SO IZSLE STEVILNE LEPE IN VELIKE LADJE, KI SO ORALE OCEANE. SEDAJ PA ŽIVOTARIJO NA RACUN
ERP-a IN DELAJO S KOMAJ NAD POLOVICNO ZMOGLJIVOSTO

K O R E J S K A V O J N A

Pretekli teden ni prinesel nobene bistvene spremembe na korejskem bojišču in prav tako tudi ne za zeleno mizo. Po relativnem zatišju na fronti okrog Vonsana in mesta Vonju se zdi, da so v teku priprave za večjo ofenzivo, ki naj bi Amerikance še enkrat spomnila, da se bliža dvajseta ura njihove-
mu obstanku na korejskem polotoku. Vendar Amerikanci ne marajo o tem dosti slišati, saj je vodja ameriškega glavnega stana, ki je obiskal Korejo, izjavil, da bodo čete OZN ostale na Koreji in se borile naprej. Napovedal je celo nova ameriška ojačanja, ki naj bi prišla na

bojišče v dveh do treh me-
secih. Kako pa bo do takrat,
ameriški general ni povedal.

D V O B O J : O Z N - P E K I N G

Kljub tej obojestranski odločnosti, pa diplomati se-
veda niso še vrgli puške v
koruzo. Komisija treh v OZN
je izdelala nove predloge za
prenehanje vojne na Koreji,
ki so bili po odobritvi poli-
tičnega odbora OZN poslani
pekinški vladi. V glavnem
vsebujejo ti predlogi zahte-
vi, da je treba na Koreji naj-
prej ustaviti sovražnosti in
začeti mirovna pogajanja ter
odpoklicati nato vse tuje čete.
Čeprav so mnogi upali,
da bo kitajska pekinška vlada
te predloge sprejela, je
te dni kitajski zunanji mini-
ster Wu v imenu vlade od-
govoril, da predlogi niso
sprejemljivi ter postavil pro-
tipredloge, ki razen korej-
skega vprašanja vključujejo
še umik ameriške vojske s
Formoze in pa sprejem Ki-
tajske v OZN. Tako smo spet
tam, kjer smo bili, z razliko,
da bo poslej še težje priti do
prenehanja sovražnosti, ker
tudi zapadni svet ima kitaj-
ske protipredloge za nespree-
jemljive. Med tem pa za-
vzemaj «azijsko vprašanje»

vse širše meje. V ospred-
je prehaja spet vprašanje
mirovne pogodbe z Japo-
nsko in pritegnitev njenih
čet v azijski konflikt na a-
meriški strani. Delno v tej
zvezi, delno pa zaradi polo-
žaja na Koreji, so se zbrali
v Tokiu člani ameriškega
glavnega štaba. «Azijsko
vprašanje» pa dopolnjuje še
protikolonialna borba v
Vietnamu, ki je v preteklih
dneh oživila z vso silovitost-
jo in avtoriteto osvobodil-
ne borbe.

V O J N I P R O R A C U N V M I R -
N E M C A S U

Politični dogodki v Evropi
so pravzaprav le odsev azijskih
dogodkov. Pod geslom
obrambe pred «komunistič-
no nevarnostjo» prehaja a-
meriški blok v nevarno obo-
roževalno tekmo, ki prav
gotovo ni brez daljnih ciljev
ameriške politike.

Odraž te oboroževalne tek-
me so številke iz ameriške-
ga proračuna za l. 1951-1952.
Od skupnih 71 milijard do-
larjev predvidenih izdatkov,
jih odpade za «narodno in
mednarodno» obrambo 48
milijard. Tako visokega mir-
nodobnega proračuna ZDA
še niso imele v vsej zgo-
dovini, toda prav tako še ni

ameriško ljudstvo v vsej svo-
ji zgodovini plačevalo tako
visokih davkov, kot jih bo
moralo odslej.

E I S E N H O W E R J E V I
«S P R E H O D I »

Seveda bo davčni vijak
vedno bolj stiskal tudi ev-
ropske narode, ki jih v teh
dneh povezuje ameriški ge-
neral Eisenhower s svojimi
obiski političnega in vojske-
ga značaja. Eisenhower je
svojo evropsko misijo že
skoraj končal, saj je obiskal
že vse zapadne prestolnice.
Ce je kaj dosegel pri vrho-
vih, je pa toliko bolj razbu-
ril ljudstvo teh držav, ki je
svoj odpor proti oboroževal-
ni tekmi dveh blokov javno
manifestiralo ob njegovem
prihodu. Ne mislimo pri tem
na izgred, ki so jih organi-
zirale sovjetske kominformi-
stične podružnice, (saj te po
drugi strani še nikoli niso
protestirale proti sovjetskemu
grožnjam proti Jugoslaviji in
sovjetskim oboroženim pose-
gom na Daljnem vzhodu)
pač pa na javno izražanje
zaskrbljenosti za usodo mi-
ru. Prav zaradi te zaskrb-
ljenosti narodi z dokajšnjim
upanjem pričakujejo, da bo
konferenca štirih, ki naj bi
bila v kratkem, vsaj nekoli-
ko olajšala sedanje napetost.

Mislím, da pomeni sklenjeni sporazum velik korak naprej k izboljšanju odnosov med obema državama. Mislím, da bi se ti odnosi lahko še izboljšali, če bi voditelji obeh držav zastavili v ta namen svoje napore, zlasti če bi preprečevali, da zaradi malenkosti ne bi mogli rešiti drugih večjih stvari v korist obeh držav. Nadalje morajo imeti pred očmi nekoliko daljšo perspektivo, katere obrise je mogoče opaziti iz obstoječega mednarodnega položaja.

Kot menimo, obstoji samo eno veliko vprašanje med Jugoslavijo in Italijo — vprašanje Trsta. Po mojem mnenju tudi to ni veliko vprašanje. Menim, da zaradi sedanjega položaja na svetu ne bi bilo primerno začeti reševati tega vprašanja, če se ni na obeh straneh v glavnem jasne rešitve, sprejete v načelu od obeh strani. To bi omogočilo hitro reševanje tržaškega vprašanja. Kajti če se ne pripravi lotimo tega vprašanja, bi to izrabili tisti, ki nočejo dobrih odnosov med Jugoslavijo in Italijo — in to bi bolj služilo poslabšanju kot izboljšanju naših odnosov. Zato menim, da položaj za reševanje tega vprašanja še ni zrel. Vsa druga vprašanja so drugačna in jih ni težko rešiti ter je gotovo, da jih bomo lahko rešili.

(Maršal Tito dopisniku ANSE o odnosih med Jugoslavijo in Italijo)

«Azija je miroljubna, je pa tudi ponosna in občutljiva glede nedavno pridobljene svobode. V svojem prekipenju je včasih lahko tudi trda. Ima ogromne probleme, ki so samo njeni, in želi živeti v miru z ostalim svetom; ne bo trpela nobenega gospodstva več ali ustanove, ki bi bile podobne staremu kolonialnemu sistemu. Zahteva, da svet prizna njen novi položaj.

Kitajska je dobila nov obraz. Če nam je prav ali ne, priznati moramo, da je vstala velika država, ki se zaveda svoje sile. Svojo moč je Kitajska včasih uporabila na način, ki sem ga jaz obžaloval. Pred očmi pa moramo imeti preteklo zgodovino Kitajske in drugih azijskih držav, dolgo dobo gospodstva in trpljenja; dalje način, kako so z njo postopale imperialistične vlade in kako so odklanjale, da bi postopale z njo kot enaki z enakim. Ni niti pravično niti pametno, če se ne ozirajo na čustva stotin milijonov ljudi. In je tudi zelo nevarno.

Sedanjí problem je problem Daljnega vzhoda; če se pa gibanje razširi na Evropo in na ostali svet in če izbruhne vojna, bi Evropa trpela bolj kakor vsi drugi. Izbruhne vojna, bi Evropa trpela bolj kakor vsi drugi.

(Pandit Nehru o položaju na Daljnem vzhodu)

ADENAUER

Zvezna vlada soglašala z vsemi Nemci, da je treba poskusiti vse, da se ponovno ustvari enotnost Nemčije v svobodi in miru. Toda ta vlada se bo lahko pogajala o tem samo z onimi, ki so pripravljeni priznati in jamčiti brez pridržkov ustavno vladavino in obliko vlade, ki bo slonela na svobodi, na zaščiti človeških pravic in ohranitvi miru.

S temi načeli pa je popolnoma v nasprotju zakon za zaščito miru, ki je bil uveljavljen pretekli mesec v sovjetski coni, ker ta zakon ukinja vsako svobodo mišljenja in vsako kritiko o položaju v tej coni. Na ta način je onemogočena združitev Nemčije na osnovi svobode.

(Iz Adenauerjevega odgovora na Grotewohlovo predlog za združitev Nemčije)

Najbolj

značilno za konferenco držav britanske skupnosti (Commonwealth) je dejstvo, da so na tej konferenci posvečali največ pozornosti miru, enotnosti in važnosti rešitve krize na Daljnem vzhodu ter nadaljnjim poskusom sporazumevanja. To izhaja iz samega poročila o konferenci.

Londonska konferenca držav britanske skupnosti je z analizo dogodkov sedanjega časa nedvomno prispevala k ustvarjanju novih stališč zapadno evropskih držav in do neke mere tudi Amerike do glavnega vprašanja napetosti v svetu. Nadaljnji razvoj stališča do tega vprašanja in konkretna akcija držav bo predvsem odvisna od politike Kitajske same in od stališča Sovjetske zveze. Za sedaj zapadne države, članice OZN, med katerimi so tudi članice Commonwealtha, sodelujejo pri naporih OZN, da pride do mirnega, diplomatskega reševanja sporov.

(Komentar «Borbe» k zaključku konference Commonwealtha)

Zadnje predloge za premirje je

The Daily Telegraph

odobril politični odbor Združenih narodov ter jih je poslal v Peking. Mao Tse Tung in njegovi sodelavci so vabljeni naj takoj pristanejo na ukinitve sovražnosti, na postopen umik vseh nekojezičnih sil ter na ustanovitve skupne vlade, kakršni bi si korejsko ljudstvo svobodno izvolilo. V zameno za to pa imajo na razpolago vrsto pogajanj glede zastopstva komunistične Kitajske v Združenih narodih ter glede bodočega položaja Formoze. Te predloge so izdelali na konferenci ministrskih predsednikov britanske državne skupnosti in jih je predložil v Lake Success kanadski zunanji minister Pearson, ki je hkrati poudaril, da je to skrajni napor za rešitev korejskega vprašanja in za preprečitev tretje svetovne vojne. Če bi Sovjetska zveza in rdeča Kitajska ne odgovorili na sedanjo spravljivo potezo, potem bi pred vsem svetom pokazali, da obema vladama ni prav nič do miru. Po drugi strani pa je prav gotovo pravilno, da so ministrski predsedniki britanske državne skupnosti pozdravili vsak možen dokaz za odkrito izmenjavo stališč s Stalinom in Mao Tse Tungom.

(Komentar «Daily Telegraph» o predlogu za premirje s Kitajsko)

NEHRU

NEMČIJA - Damoklevov meč nad Evropo

Vprašanje Nemčije postaja ključno vprašanje razpletu dogodkov na Daljnem vzhodu, ki ogrožajo svetovni mir, sedno bolj važno v mednarodni politiki. Zato se je v poslednjih mesecih tudi okrepila diplomatska dejavnost okoli nemškega vprašanja. Vsi se namreč zavedajo, da ima Nemčija v Evropi odločilno vlogo v ravnovesju med velikimi silami in bi radi rešili nemško vprašanje v svojo korist.

Glavno vprašanje, okoli katerega se sučejo vsa druga, je pač oborožitev Zapadne Nemčije. Te oborožitve se boje predvsem Rusi, ki napenja vse sile, da do nje ne bi prišlo. Ker pa poznajo veliko nezaupanje Francozov do nemške oborožitve, skušajo Rusi na vse načine izkoristiti tudi francoski strah pred Nemci in vnesti med bratce v atlantskem paktu razdor. To pa se jim seveda le delno posreči.

Kakor v Koreji za vojno, tako so tudi kominformisti največ krivi za tekmo v oboroževanju v Nemčiji. V Koreji so oni napovedali prvo, v nemški sovjetski coni pa so tudi oni prvi oborožili policijo s težkim orožjem in jo tako spremenili v pravo vojsko. Zapadnjaki niso hoteli zaostati in so odkrito povedali, da mislijo oborožiti Nemce in ustanoviti zapadnonemško vojsko. To se jim sicer dolgo časa ni posrečilo, ker se je Francija upirala, končno pa se je le uklonila. Upirali pa so se tudi Nemci, ki bi hoteli iz teh sporov med bistimi zavetniki izveliči čim več dobička, po znanem pregovoru: kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.

Seveda so začeli Rusi kričati, ker jim zapadnonemška oborožitev ne gre v račun. Na znani praški konferenci so tudi izdali deklaracijo, ki naj bi služila kot podlaga za pogajanja o Nemčiji. Toda niso se zadovoljili samo s tem. Novembra meseca so poslali trem zapadnim državam noto, v kateri so predlagali, naj bi se sestala konferenca štirih ministrov zunanjih zadev (Sovjetske zveze, ZDA, Anglije in Francije), na kateri bi razpravljali o nemškem vprašanju. Zapadnjaki, ki imajo s podobnimi konferencami slabe izkušnje, so seveda odgovorili, da bi bilo treba prej sklicati predhoden sestanek, na katerem bi razpravljali o dnevnem redu konference. Oni bi poleg tega hoteli, da

bi konferenca poleg nemškega vprašanja obravnavala tudi druga važna vprašanja, ki terja rešitev, da se ohrani mir.

Rusi so zopet odgovorili s približno istimi predlogi kakor pred dvema mesecema. Glede na ta odgovor so mneneja na Zapadu nekoliko deljena: Francozi in Angleži menijo, da predstavlja nekako osnovo za razgovore, ZDA pa so, kakor po navadi, bolj trmaste in Acheson je javno nastopil proti ruskim pogojem za sklicanje konference.

novili številni listi v svojih komentarjih.

Kakor je bilo prav lahko pričakovati je bil Adenauerjev odgovor odklonilen, pri čemer je kancler navedel razne vzroke, češ da v Vzhodni Nemčiji ni svobode, ni ustavnega režima itd., kar so pač le izgovori. Resnični vzrok Adenauerjevega odgovora je v tem, da se na Zapadu zavedajo, da so Grotewohlovi predlogi le sad ruskih spletk in da je v Nemčiji tudi glede oborožitve prišlo do precejšnjih sprememb v javnem

MAR TAKI PRIZORI NA BERLINSKIH ULICAH NE OPOMINJAJO OKUPACIJSKIH SIL V NEMCIJI, DA SE IGRAJO Z NEVARNIM OROŽJEM?

Dejaj je, da bi s temi razgovori ne dosegli nič pozitivnega, ker so ruski predlogi le maneuver za razbijanje enotnosti med zapadnimi silami in za slabitev njihove obrambne sposobnosti. Vendar pa začena na Zapadu prevladovati mnenje, da se je treba poslužiti vseh možnosti, da se ohrani mir. Tako si moramo tudi razlagati izjavo Trumana, da je vlada ZDA kakor vse druge Zapadne vlade vedno pripravljena, pogajati se z vlado ZSSR za časten sporazum.

Vse to potrjuje, da je sovjetski vladi mnogo na tem, da prepreči oborožitev zapadne Nemčije in da le zato napenja vse sile. S tega stališča moramo tudi ocenjevati pismo, ki ga je pisal svojčas ministrski predsednik Vzhodne Nemčije Grotewohl zapadnemu kanclerju Adenauerju, v katerem mu je predlagal združitev Zapadne in Vzhodne Nemčije. V zameno za to pa bi morali vso Nemčijo demilitarizirati, kar pa ni povedal Grotewohl v omenjenem pismu, temveč so to po-

mnenju. Nemci namreč vedo, da je njihovo oboroževanje nevarnost za mir, menijo pa, da bi bilo še bolj nevarno, če bi ostali neoboroženi in bi bili prepuščeni na milost in nemilost ruskim napadalnim načrtom. Zato so se popolnoma naslonili na Zapad, zlasti po zadnji konferenci med nemškimi in zapadnimi generali, ki so razpravljali o tem, kako bi pripravili vojsko 150 tisoč nemških vojakov, ki bi se vključila v milizijsko atlantsko armado.

Vse to kaže, da je malo upanja za sporazum o Nemčiji. Med Zapadom in Vzhodom so nastala tako velika nasprotja, da jih ni mogoče izravnati. V obeh conah Nemčije se odražajo ta nasprotja med dvema blokoma le v manjšem merilu, v bistvu pa gre za isto stvar. Ponavljajo se pač tudi tu začarani krog: vsi trdijo, da se da mir rešiti le z oboroževanjem, češ kdor je močan, tega nihče ne napade, vsako oboroževanje pa zopet pomeni novo grožnjo za mir.

«Delon poroča, da so v Franciji prepovedali »Za trajen mir».

To so pa res voja hujšali. Tako so nevhvaležni, da se »trajnemu miru» odpovedujejo in bi se najbrž zadovoljili že z začasnim.

«Delon se pritožuje, češ da ga ni Palutan povabil na no-voletni sprejem in da ga je pri razposiljanju vabil popolnoma spregledal.

Hm, najbrž je morala biti na tem sprejemu kakšna zakuska. Cemu bi se sicer jezili. No, izrekamo jim naše najgloblje so-žalje.

Bruno Degraisi se v svoji apredkongresni diskusiji v »Laboratoriu« pritožuje, da »partijan« ne posveča dovolj pažnje ezulom in pravi: »Nasprotno, mnogo je še tovarišev, ki imajo, kakor titovci, vse ezule za fašiste in reakcionar-je, ki jih oblasti podpirajo pri dodeljevanju stanovanj, pri zaposlitvi itd.»

Res žalostno za vidalijevce, le edine »pravovernce«. Po dveh in pol letih »ideološke vzgoje« je med njimi še mnogo tovarišev, ki po titovski, to je »ekrivoversko« mislijo. Ta titovizem mora biti pa res žilav!

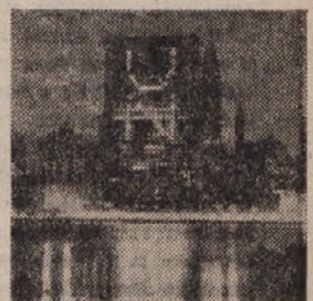
Pa še eno o razpoloženju v njihovih vrstah. Mario Kozmann prvi v isti diskusiji v istem listu: »Nekateri pravijo: — O titovizmu smo razpravljali že na vse načine; prekoračili smo že mero ter postaja vprašanje dolgačasno in pusto —

Kozman nadaljuje: Za borbo proti temu sovraž-niku je potrebno, da ga pobli-že spoznamo. Spoznati moramo njegove aktiviste, izvedeti za njihove naslove in prostore, kjer se zbirajo ter za njihove zveze.

Torej so sami njihovi prista-ši že sili kominformovske go-nje. In Kozmann nakazuje za njihovo brezbrzičnost novo zdravilo. Začeti morajo inten-zivneje vohuniti za našimi prista-ši!

«Katoliški glas» piše, da je OF proti bogu, ker pišejo na-ši listi besedo bog z malo za-četnico.

Dušni pastirji pišejo besedo kokoš ali kura z malo začetni-co. Potemtakem so oni proti kokošim?

Nova palača OZN v New Yorku. V teh dneh zaseda v nje-nih sobanah politični odbor Varnostnega sveta. Osrednje vprašanje vseh zasedanj je ko-rejsko vprašanje, ki je prene-slo povojno »salonsko« politič-no napetost prvič na bojna tla in zasekalo človeštvo nove ra-ne. Ali bo izza teh zidov vzle-tel globlji mir?

KOMINFORMADE

INFORMBIOJEVSKA PRO-PAGANDA VENDABLE NE-KAJ KORISTI

Informbijojevci se poslužajo vseh metod in sredstev za pošiljanje svojega propa-gandnega materiala v Jugo-slavijo. Ta material prenaša-jo ponoči čez mejo ter ga puš-čajo v obmejnem področju.

Poslužujejo se vlakov, ki prihajajo iz njihovega pod-ročja v Jugoslavijo. Dalje skušajo spravljati propagand-ni material v Jugoslavijo v steklenicah in pločevinastih posodah, ki jih mečejo v Do-navo, Tiso in druge reke. Ru-ske in druge rečne ladje, ki vozijo skozi Jugoslavijo po Donavi, odmetujejo na stote propagandnega materiala, ali pa ga v majhnih čolnih odla-gajo na obrežju. Z istim po-slom se ukvarjajo tudi posla-ništva informbijojevskih drž-av v Beogradu. Iz raznih za-padnih držav pa pošiljajo propagandni material v ku-vertah tvrdki in ustanov.

Vse to pa je mlatenje praz-ne slame. Ljudje izročajo ves ta propagandni material, fi-skan na najfinem papirju, oblastem, nakar gre v tonah v tovarne papirja v prede-lavo.

CINIZEM

V Frankfurtu je bil te dni proces proti bivšemu deželne-mu poslanecu KP Nemčije Emilu Karlobachu, ki je 17. junija 1949 objavil v časopisu »Informacije KP Nemčije« članek, v katerem je napisal, da je književnica Guber Neumann ameriška in gestapov-ska vohunka. Neumannova je Karlobacha tožila zaradi razžaljenja časti in obrekova-nja. Pred sodiščem je pove-dala, da jo je NKDV izročila leta 1940 pri Brste-Litovsku Gestapu. Od takrat dalje je bila več čas v nemških kon-centracijskih taboriščih in je napisala knjigo »Kot jetnik pod Hitlerjem in Stalinom«.

Se bolj značilna je bila iz-java bivšega svetnika nem-

škega veleposlaništva v Mo-skvi Gottharda Walterja, ki je službeno sodeloval s so-vjetskim oblastni pri sestav-ljanju seznamov nemških ko-munistov, ki jih je bilo treba izročiti Gestapu. Po njegovi izjavi sodišču je NKDV izro-čila Gestapu od 200 do 300 komunistov, ki so se svojčas izselili iz Hitlerjeve Nemčije v Sovjetsko zvezo, od koder so jih tedaj proti njihovi vo-lji vračali Nemčiji. Takšna je torej morala moskovskih mo-gotcev, ki se poslužujejo naj-grših podlosti, če jim gre to v račun.

BOLJ PAPESKI KOT PAPEZ.

Na kongresu Sovjetsko-ma-džarskega društva v Budim-pešti je Jozef Revaj govoril o madžarski revoluciji leta 1849 in dejal, da je tedaj An-glija podpirala Habsburžane proti madžarskemu ljudstvu, ki se je borilo za svobodo. Iz svojega klečeplastva pa si ni upal omeniti, da je imela glavno vlogo pri zatiranju

madžarske revolucije ravno carska Rusija, saj je car Ni-kolaj I. poslal na Madžarsko 100.000 carskih vojakov, ki so bili glavni krvniki madžarske revolucije, katere niso mogli Habsburžani sami zadušiti. Ti vojaki so tudi s sabljo od-sekali glavo največjemu ma-džarskemu revolucionarnemu pesniku Sandorju Petoeffiju. O tem ne govori samo sve-tovna zgodovina, temveč ru-ski zgodovinarji sami. Leta 1944 je Jefimov v svoji »Zgo-dovini novega veka« napisal med drugim: »Pomlad leta 1849 je madžarsko ljudstvo izgnalo avstrijsko vojsko. Par-lament je izjavil, da je Ma-džarska neodvisna država. Avstrijski cesar se je obrnil po pomoč na carja Nikolaja I., ki je zadušil madžarsko re-volucijo».

Vse to ne velja za novega lakajja Revaja, ker se ne sme zameriti Rusom. Zanj carska Rusija ni več »žandar Evro-pe«, ker je postal tak hlapec, da je srečen le, če lahko služi in liže pete svojemu zatiralcu.

PRETEKLA SINDIKALNA BORBA vzglede in vodilo razrednim sindikatom

Ustanovni kongres Enotnih razrednih sindikatov je važen dogodek v razvoju tržaškega sindikalnega gibanja. Kakor povsod v svetu iz vsej zgodovini sindikalizma smo tudi v Trstu že od leta 1945 imeli dvoje sindikatov razredne sindikate in delodajalske ali žolte. To je že nekaka zgodovinska nujnost. Kapitalisti so se v začetku borili proti vsakemu organiziranju in povezovanju delavcev, ko pa tega spričo razvijajoče se razredne zavesti delavcev niso mogli več preprečiti, pa so ustvarjali med delavci razdor in s svojimi agenti ustanavljali »apolitične, neodvisne ali ekonomske« sindikate, ki so pritegovali v svoje vrste razne oportuniste in razredno nezavedne delavce.

Tudi Trst ni mogel biti izjema. V pogojih narodnoosvobodilne borbe se je leta 1944 rodila borbeno organizacija »Delavska enotnost«, ki je opravljala dve bistveni nalogi: borbo za gospodarske in socialne pravice delavcev in politično borbo proti fašizmu in okupatorju. V »Delavsko enotnost« so stopili vsi zavedni in borbeni delavci in takoj po osvoboditvi so iz te borbeno organizacije nastali Enotni sindikati. Fašizem je

radnike in priseljence, v tovarnah pa je bilo število njihovih pristavev neznatno. Tako je bilo na primer še leta 1946. v Tržaškem arsenalu vpisanih v Delavsko zbornico samo 5 ljudi. Glavna naloga Delavske zbornice je bila cepljenje delavskih vrst, krumirstvo v stavkah, varanje delavstva z demagoškimi patriotskimi gesli, oguljena pesem o apolitichnosti in neodvisnosti sindikata, ki se bori samo za reševanje ekonomskih problemov delavcev.

Dejansko pa je bilo delovanje Delavske zbornice predvsem političnega značaja v prid delodajalcem in italijanskim racionalističnim in imperialističnim težnjam. To delovanje se ni prav nič spremenilo vse do danes. Delavska zbornica tudi sedaj ni nič drugega kot izraz žoltega in delodajalskega sindikalizma, ki ga nahajamo povsod po svetu, k čemur je treba dodati tu le še njen specifični značaj agenta italijanskega nacionalizma.

Enotni sindikati pa so imeli vse do objave resolucije Kominforma razredni značaj. Delavci niso nikoli varali z neko »apolitičnostjo«, ker te sploh v nobenem javnem delovanju ni, temveč so v nešteti primerih odločno nastopili v obrambo demokratičnih pravic in političnih svobod, ki so osnovni pogoji za vsako uspešno ekonomsko in socialno borbo delovnega ljudstva. Spomnimo se pri tem le ra mogočne splošne stavke v letih 1945, 1946 in 1947, ki se jih je udeležilo ljudstvo vse naše dežele. Število delavcev v teh stavkah se je stalno večalo, kar je najboljši dokaz, da je ljudstvo globoko občutilo njihov pomen in potrebo. 25. junija 1945. je bila splošna stavka proti razpustitvi Ljudske zaščite, 14. julija splošna stavka proti razpustitvi ljudske oblasti, septembra meseca dva dni splošne stavke proti odpuščenju delavcev in slabšanju gospodarskega položaja. Te stavke se je v vsej Julijski krajini udeležilo 200.000 delavcev. 14. decembra so zopet delavci po vsej deželi napovedali splošno stavko v obrambo »Primorskega dnevnika«, ki so ga vo-

Prizor iz velike stavke julija 1946. Polcija na konjih, kamionih, jeepih, vojaški oklopni avtomobili, vse to ni moglo ukloniti množice. Zato je morala priti resolucija.

jaške oblasti za nedoločen čas ustavile.

Svojo ogromno silo pa so Enotni sindikati najbolje pokazali v slavni 12-dnevni splošni stavki julija 1946 proti fašističnemu terorizmu, ko so v pravih pouličnih borbah s policijo in fašistično drhaljo strle vse fašistične nakane ter pokazale, da ne bodo nikoli več dopustile povratka starih časov. Enako so delavske množice pometle s fašisti v dvodnevni stavki septembra 1947. leta, ob uveljavljenju mirovne pogodbe, ko so ti skušali obnoviti svoj teror.

Vsa ta borba je Enotne sindikate stalno krepila. Konec leta 1945 so imeli Enotni sindikati 60.000 članov, v Trstu samem 26.000, konec leta 1946. pa se je število članov v vsej Julijski krajini zvišalo na 82.000, v Trstu samem pa na 43.000. Vsi ti člani so bili vključeni v 22 strok.

Sindikati so v tem času izbojevali nešteto zmag na ekonomskem področju. Bili so močni in delodajalci so se jih bali. Največja revolucionarna pridobitev delavcev, tovarniški odbori, so imeli v tovarnah glavno besedo in so odločevali v vseh najvažnejših življenjskih vprašanjih delavstva: od odpustov, namestitvev pa do kulturne in politične vzgoje delavstva. Tovarniški odbori so bili pravi steber Enotnih sindikatov in vse ofenzive delodajalcev in Delavske zbornice proti njim so doživljale popoln neuspeh.

V sindikatih pa so se pojavljale tudi oportunistične tendence, katerih glavni nosilec je bil Ernesto Radich. Te težnje se niso mogle uveljaviti, izbruhnile pa so na dan z vso silo ob objavi nesrečne resolucije. In posledice te resolucije so se pokazale ravno v orih dneh razkola. Kapitalisti in okupacijska oblast so se vrgli takoj na najbolj revolucionarno pridobitev delavstva, na tovarniške odbore in aretirali 16 članov teh odborov v ladjedelnih in tovarnih strojev. To je bil le začetek.

Pozicije delodajalcev so se krepile, Enotni sindikati so vedno bolj polzeli v oportunistem. V tržaškem vprašanju

so šli čisto na linijo italijanskega šovinizma, ker so le izvajali politiko Kominforma, ki je sovražna socialistični Jugoslaviji. V ekonomskih vprašanjih delavstva so tudi zlezli na rep Delavski zborici. Začeli so tudi ukinkati razne sindikate in pred kratkim so ukinkili tudi svoje glasilo. Enotni sindikati so končno ohranili le svoje ime, razrednega rd v njih oslalo prav nič. Zato so danes dejansko isto kakor Delavska zbornica in v Trstu smo ostali brez razrednega sindikata, to je sploh brez pravega sindikalnega gibanja.

Jasno je, da delavstvo spričo tega ni moglo ostati brez orožja za obrambo svojih pravic. Zato so začeli najbolj zavedni delavci ustanavljati oziroma obnavljati razne razredne sindikate. To niso nikakoli drugi niti tretji sindikati. Po objavi resolucije v Trstu pravih sindikatov sploh ni bilo, zato je vse obtoževanje iz tarnanje o vnašanju razkola med delavstvo, o cepitvi delavskih vrst itd. prazno in neutemeljeno, ker to, kar ne obstaja, se cepiti ne da. Novi Enotni razredni sindikati so torej le resnični nadaljevalci razrednih sindikatov, ki so jih leta 1948 kominformisti uničili. Ti sindikati so ostali

Po dolgem sindikalnem mrtvulu so začeli zavedni delavci obnavljati borbeno sindikate. Ustanovna skupščina razrednega sindikata industrijskih delavcev.

zvesti svojemu programu, zvesti borbi delovnega ljudstva, ki je v teh letih z velikimi žrtvami vztrajno pisalo slavne strani v zgodovino razrednega in osvobodilnega gibanja na Primorskem.

Položaj je danes še težak. Mnogi delavci so že spregledali, kam vodi izdajalska politika kominformistov, mnogi pa še vedno ne morejo razumeti stvarnosti. Toda zgodovina borb v zadnjih letih je pokazala, da zmaguje le ono gibanje, ki ima jasno začrtano pot, ki se ne strši v borbe in težko in ki v svoji razredni doslednosti ne pozna oportunitizma. Tako gibanje pa so danes na Tržaškem ozemlju edino le razredni sindikati, ki te dni s svojim kongresom postavljajo temelje svojih organizacij. Borba teh sindikatov bo še težka, toda uspeh v tej borbi ne bo mogel izostati.

V preteklih sedmih dneh je bilo politično življenje na Tržaškem ozemlju precej živahno. Kakor po navačih ni manjkalo šovinističnih polemik in novih krivic proti Slovincem. Tudi na gospodarskem in sindikalnem področju zaznamujemo precej dogodkov.

Izvršilni odbor Oseboj puqooas je sestel na svoji seji, ki je obravnavala naslednja vprašanja: politično poročilo predsednika, imenovanje odbora za proslavo 10. obletnice OF, poročilo o okrajnih tekmovalnih načrtih in slučajnosti. Politično poročilo je podal predsednik tov. Babič. Poudaril je, da je naša glavna naloga, boriti se proti vsem ukrepom, s katerimi dejansko priključujejo Trst k Italiji, obenem pa biti nepopustljivi v borbi za našo narodnostno enakopravnost. Tov. Bole je govoril o tekmovalnih načrtih, ki so jih sprejeli okrajni odbori OF. Nato so razpravljali o krajevnih proslavah desete obletnice OF in o glavni proslavi v Trstu. Priredili bodo tudi 20 krajevnih razstav narodnoosvobodilne borbe in glavno razstavo v Trstu. Tričlanska delegacija izvršilnega odbora OF pa bo šla k generalnemu ravnatelju za civilne zadeve ZVU Blanchardu in mu razložila vsa pereča vprašanja slovenskega ljudstva v conj A.

Sejo je imel tudi glavni odbor SHPZ. Načelnik odseka za ljudsko prosveto tov. Boštjančič je podal izbrano poročilo o delovanju odseka. Bil sta dve knjižni razstavi, kar je premalo. Več pažnje bo treba posvečati tudi predavanjem. Za folkloro naj bi se ustanovil poseben tečaj. Lepe uspehe je imel povsod lutkovni oder, ustanoviti pa bo treba več takih odrov. Kjer so pevovodje, se je zaznamoval precejšen napredek in bi lahko ustanovili še nove pevske zборе. Tudi dramske družine so pridne. Tov. Race pa je med drugim dejal, da bi se morale dramske družine pripravljati za nastope že pred sezono. Tov. Kokova je govorila o borbi slovenskih staršev za slovensko šolo in poudarila, da moramo zlasti vedno odločno zahtevati samostojno slovensko šolsko upravo. Tov. Ravbar je spregovoril o delu odseka za znanost in umetnost, nakar so razpravljali še o organiziranju dneva kulture.

Na šovinistični strani se je, nadaljevala gonja proti nam. Slovenski šolj sta šovinista Rubini in Andri prizadejala novo krivico. Ta dva šolnika iščeta vedno dlako v jajcu, samo da bi nam čim več škodovala in vsaka priložnost jima pride za to prav. Ob pričetku šolskega leta je prestopilo na tržaško slovensko nižjo gimnazijo več učencev, ki so prej obiskovali nižje gimnazije v coni B in Jugoslaviji. Sprejeli so jih s pogojem, da bodo položili dodatne izpite iz latinščine, decembra pa so jim povedali, da morajo napraviti izpite iz vseh predmetov. No, dijaki so izpite uspešno opravili, pa posežeta vmes omenjena gospoda in pravita, da se morajo dijaki po odloku prosvetnega urada ZVU vrniti v nižji razred. Gospoda pa se motita, ker naše ljudstvo ne bo te krivice sprejelo.

Predsednik cone Palutan se tudi s svoje strani trudi, da bi čim bolj prispeval k potujčevanju naše zemlje, morda zato, da se Italijanski vladi oddolži za njen odlok, s katerim ga je povisala v prefekta. V ta namen izkorišča celo stanovanjsko vprašanje. Določil je iz sredstev cone 200 milijonov lir kredite za gradnjo barak za ezule pri Sv. Križu in 40 stanovanj v novi ribiški vasi v Stivanu, kamor bodo seveda naselili 40 ribiških ezulskih družin. Stivan je zadnja slovenska vas proti Italiji in jo je treba zato poitalijančiti.

Vsi ti šovinistični napor ne bi bili popolni, če ne bi, kakor vedno, prispeval svoj delež tudi znanj profesor De Castro, seveda samo s peresom. Tržaški šovinistični in kominformistični tisk je, kakor smo že pisali, le težko požri zadnje sporazume med Jugoslavijo in Italijo ter izrazil nad njimi svoje nezadovoljstvo, ker ne mara pomirjenja med obema državama. Zato tem »patriotom« tudi ni ugajal zadnji intervju Maršala Tita dopisniku ANSE ter je »Giornale« zapisal, da je Tito hinavec, kar se iz ust demokratistov nekam čudno sliši. Isti list je v tork v svojem uvodniku »Naša dolžnost« izrazil neko zaskrbljenost, češ da se skuša v zadnjem času utrditi v Trstu indpendentizem. Zato je dolžnost »Tržačanov«, da se tu vztrajno borijo za uresničenje tristranske izjave iz leta 1948, pa čeprav je vprašanje Trsta z mednarodnega gledišča postopno v ozadje. Sicer pa kaj vsa ta skrb! Profesor De Castro je napisal pretekli petek v »Giornale« nekako psihološko študijo, kjer trdi, da je italijanstvo Trsta tako krepko, da ga ne more nobena sila omajati. Tržaški Italijani so veliki idealisti, ki jim je gospodarski položaj postranskega pomena, ker je njihova psihologija vsa prežeta z najbolj vzvišenimi ideali ter duhovnimi, moralnimi in čustvenimi vrednotami, ki jih drugod ne poznajo.

Predsednik ustanove žveljskega industrijskega pristanišča odv. Forti je na tiskovni konferenci povedal, da bodo v nedeljo 21. t. m. v industrijskem pristanišču položili prvi kamen za novo cementarno. V začetku bo tovarna zaposlila 200 delavcev, nato pa 400. Proizvodnja bo znašala v začetku 100.000 ton letno, nato se bo zvišala na 300.000 ton. Apnenec in lapor bo dobivala tudi iz Ricmanj, kamor bodo napeljali 4 km dolgo žičnico.

Tržaško delavstvo je s sedanjim položajem zelo nezadovoljno. To kažejo tudi sindikalna gibanja v preteklih dneh. Tiskarski delavci so stavkali v sredo in s tem podprli stavko svojih tovarišev v Italiji, kar pa kaže, da ES in DZ izkoriščajo upravičeno mezdno gibanje delavcev v politične namene za povezavo z »madrepatria«. Stavkali so tudi občinski uslužbenci in uslužbenci pokrajinskih ustanov, ker jim je vojaška uprava odklonila 25.000 lir predujma na bočoe povijanje plač. Proti temu je protestiral tudi tržaški občinski svet na svoji zadnji torkovi seji.

NOVA JUGOSLAVIJA

Začetek gradnje jadranske železnice Beograd-Južni Jadran

Letos bodo v Jugoslaviji poleg tretje mladinske proge Doboj-Banjaluca pričeli graditi tudi prgo Resnik - Stepojevac, ki predstavlja prvi del bodoče velike normalnotirne jadranske železnice Beograd-Južni Jadran. Ta proga bo imela še poseben pomen, ker bo vezala Beograd in druga industrijska središča v Srbiji z novim velikim prometnim bazenom ob Kolubari. V središču tega bazena gradijo tudi že veliko termoelektrarno. Proga Resnik-Stepojevac bo hkrati razbremenila ozkotirni progi Mladenovac-Lajkovac in Beograd - Obrenovac - Lajkovac. Pri gradnji proge bo treba prebiti predor »Hajdučica« v dolžini 1800 metrov, ne daleč od tod pa še večji predor »Bela Reka«, ki bo dolg 3950 metrov. Od Stepojeva bo proga potekala v dveh smereh, jugozahodno od Stepojeva se bo odcepila proti Valjevu in dalje proti Zvorniku, Tuzli, Dobroju, Ba-

njaluki in Zagrebu. Proga jadranske železnice pa bo speljana proti jugu čez področje Drine in Lima ter čez Crno goro proti morju.

Gradnja predora pod Učko

V nekaj tednih bo zgrajena istrska proga Lupoglav-Stalije, ki bo vezala največji jugoslovanski bazen črne premoga - Raša - Labinj preko Divače z jugoslovanskim železniškim omrežjem. Kmalu bodo pričeli graditi tudi progo, ki bo po najkrajši poti vezala Reko z Istro. Ta proga se bo odcepila zahodno od Reke pri Matuljah in bo najprej potekala ob pobočju Učke nato pa ob prebila pogorje Učke s predorom, ki bo dolg nad 6000 metrov in tako najdaljši predor v Jugoslaviji. S progo Lupoglav - Stalije se bo združila pri Vranju.

Hidrometeorološki observatorij v Splitu

Na tako imenovanem Prvem vrhu gozdnatega Marjana pri Splitu se dviga majhna bela hiša pomorskega hi-

drometeorološkega observatorija. Če gledaš s podnožja hriba, imaš občutek, da se je tam zgoraj zasedla ladja in podoben vtis imaš, ko greš v observatorij, ki je poln najrazličnejših priprav za merjenje in ugotavljanje vseh klimatoloških pojavov na področju jadranske obale. Ta observatorij so ustanovili že pred 25 leti, vendar njegovo delovanje je napredovalo šele po osvoboditvi. Dočim je bil prej observatorij edina ustanova te vrste ob jadranski obali, so po osvoboditvi organizirali kar 21 meteoroloških postaj vzdolž obale. Vse te postaje zbirajo podatke o vseh vremenskih pojavih in jih vsake tri ure sporočajo observatoriju v Splitu.

S posebnim barografom, ki je redek instrument ne le v Jugoslaviji, temveč v vsej Evropi, podrobno zaznamujejo zračni tlak, prav tako imajo pripravljeno posebno snemanje oblakov vseh vrst. Velike važnosti je, da je observatorij stopil v zvezo tu-

di z vsemi podobnimi observatoriji v Evropi.

Proizvodnja električnih žarnic

Jugoslovanska industrija mora po planu za letošnje leto izdelati 5 milijonov normalnih in specialnih žarnic. Vse to delo bosta opravili tovarna električnih žarnic v Zagrebu in tovarna »Tesla« v Pančevu. Jugoslavija je v proizvodnji žarnic že močno napredovala, vendar je še vedno odvisna od uvoza nekaterih surovin iz inozemstva. Tako mora uvažati predvsem volframovo žarnico žico in plin argon, s katerim se polnijo nekatere vrste žarnic. Steklarna v Paraćinu izdeluje že dobre steklene balone za žarnice, ker pa še nima zadostne zmogljivosti, bo treba letos uvoziti še določeno število balonov iz inozemstva.

V zagrebski tovarni izdelujejo razen normalnih žarnic še okrog 60 vrst specialnih žarnic. To je največja in najmoderneje opremljena tovarna žarnic na Balkanu.

ZIMA IN ZDRAVJE

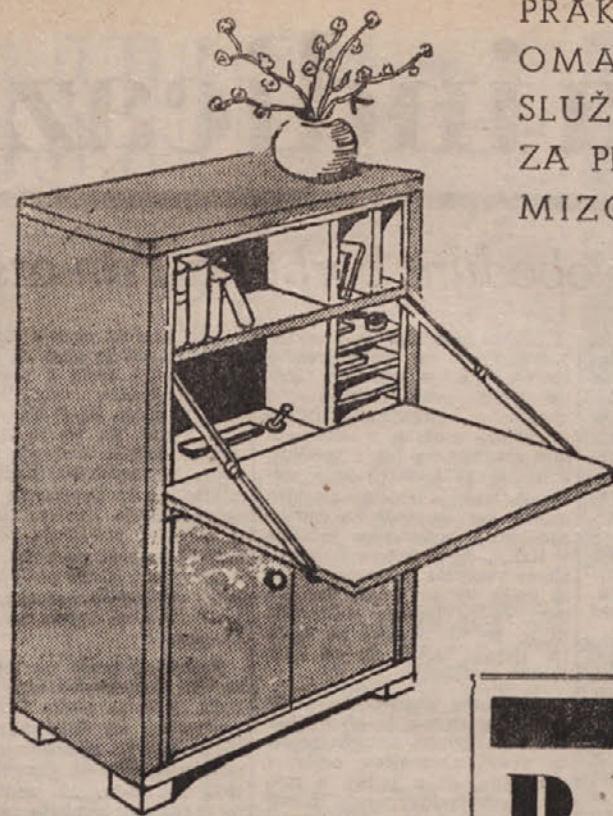
Da je mraz sovražnik človeštva, vemo vsi, kajti ravno od jeseni do pomladi narasča umrljivost ljudi. Toda ne le mraz, temveč tudi pomanjkanje sonca, svetlobe in manjše izžarevanje zemlje povzroča, da smo bolj sprejemljivi za bolezni. Poleg tega pa se pozimi slabše počutimo, ker preživimo večino dneva v slabem zraku, v prostorih z nenaravno toploto ter se premalo gibljemo na prostem. Zato se moramo pred mrazom pravilno zavarovati. Kratkotrajni mraz nam ne škoduje, nevarni nam pa je vlažen mraz, zlasti kadar smo utrujeni.

Površje našega telesa je tesno povezano z notranjimi organi. Komaj zaznane živčne niti prenašajo vsake razlike, ki ga na koži povzroča mraz, v notranjost našega organizma. Če se torej zavarujemo pred vlago in mrazom, ne ubranimo pred težkimi okvarami le površja našega telesa, pač pa tudi naše notranje organe. Zato se moramo pozimi primerno oblačiti. Zimska obleka se ne sme tesno prilagati telesa, kajti zračna plast med obleko in kožo je dober izolator pred mrazem. Nepopravični deli našega telesa pa se čudovito hitro prilagode mrazu. Razne maže pa nam pomagajo, da nam koža na obrazu in na rokah ne razpoka. Prav tako moramo imeti ohlapno obutev, kar je nujno potrebno za pravilen krvni obtok; tesna obutev povzroča ozeblino. Predvsem bolni na srcu se morajo dobro zavarovati pred mrazom.

Če pa je, da se pred mrazom utrdimo, to ni zama ni primeren čas za to, vendar pa nekaj le lahko že zdaj ukrenemo. Vsako jutro, ko vstanemo, telovadimo nekoliko pri odprtem oknu in si nato telo otopimo s trpotiko. Tako pripravimo kožne živce in žile k temu, da zapro pravčasno pore pred mrazom. S tem dosežemo, da tvorijo telo čim več toplote in da je čim manj oddaja.

Nespretni smo, če sedimo pozimi v slabem sobnem zraku in uporabljamo za vsako pot prevozno sredstvo. Sprehajajmo se tudi ob burji, mrazu in dežju, da se naša koža nadiha, da se nam pravilno izloča pot, kar je zlasti važno za presnavljanje, ki tako blagodejno razbremeni ledvice.

Nujno je tudi, da sobo temeljito pre-

zračimo, ko jo zakurimo. Neumno je misliti, da prihranimo na kurjavi, če manj zračimo. Svež zrak se namreč prej segreje kot pokvarjen.

Zelo bo koristilo našemu zdravju, če se bomo glede zraka v spalnicah ravnali po starem pravilu: topla postelja, hladen prostor, za mirno sedenje pa: ne pretopel prostor, hladna glava in tople noge.

Tudi prehrano prilagodimo pozimi mrazu. Naše telo zahteva predvsem maščob, beljakovin in sladkorja. Če koga zebe, naj poje kosček sladkorja ali slaščice in kmalu mu bo topleje. Ker primanjkuje našemu telesu pozimi tudi vitaminov, pojejmo vsak dan vsaj eno jabolko, pomarančo ali limono ter nekaj solate. Zajtrk naj bo pozimi precej izdaten: zelo dobro dene na tešče toplo mleko.

Če torej priznamo zimi, kar ji gre, ne bo naš sovražnik, pač pa prijatelj in celo dober prijatelj, zlasti tedaj, ko se bomo sončili na svežem zraku zimske zasnežene sončne pokrajine.

PRAKTIČNA OMARA, KI SLUŽI TUDI ZA PISALNO MIZO

Prav je, da veš: Pustni krapci

...da je med izredno zdrava in redilna jed, 100 gr. medu vsebuje namreč 238 kalorij, t.j. dvakrat toliko kot jajca in trikrat toliko kot meso. Poleg groznega in sadnega sladkorja so v medu še soli fosforja, kalcija in železa ter tudi važni fermenti. Vse te snovi, zlasti pa grozni sladkor zelo ugodno vplivajo na srce, na bolan želodec in na ošibelo telo.

...da si odstraniš rdečico, ki ti jo je povzročil mraz, z obrazom tako, da si zvečer namažeš obraz z mlačno milnico iz salicilovega in ihtilovega mila, nato to milnico posušiš ter si jo šele naslednje jutro z mlačno vodo izmiješ.

...da se ne boš preveč redila, tudi če ješ močnate jedi, samo pazi, moraš, da jih ne ješ takoj za mesom. To pa ni tako težko, ker je mnogo jedi, ki jih lahko istočasno uživamo z mesom in pa z močnatimi jedmi, kakor na primer vse vrste zelenjave in sadja.

Za krape vzemi najboljše, suho, presejano moko. Vse prinesi naj bodo ogrete. Ogrete naj bodo tudi deske, prtičji in prostor, kjer vzhajajo. Da bodo lahki, naj bo testo vedno nekoliko mehkeje kakor za navadno kvaseceno testo.

Denj v skledo 1/2 kg moke in naredi v sredi jamo. Zmešaj pet žlic mlačnega mleka, 2 žlici moke, kosček kvasa, vlij k 1/2 kg moke, presejane v skledo. K vzhajalnemu primešaj mlačno mešanje, za katerega mešaj v loncu 10 žlg presnega masla, 5 žlg sladkorja in 5-8 rumenjakov; ko naraste, postavi na štedilnik, prilij 1/8 svežega surovega mleka ter mešaj, da se segreje, zavrti pa ne sme. Pridenj pol žlice soli, dve žlici ruma in malo stoženega muškatoevega cveta. Vse dobro zmešaj, prav dobro vtepi in pokrij, da vzhaja.

Vzhajano testo rahlo zvaljaj pol prsta debelo in izkroži z obodcem krape. Na sredo krapa daj malo marelične ali kakke druge goste marmelade, pokrij z drugim krapom, stisni ob robu, da se sprimetata in izreži z manjšim obodcem. Krape položi dva prsta narazen na prtič, potresen z moko, pokrij jih in postavi na topel, toda ne vroč prostor, da vzhajajo; dobro je, če napoj vzhajane obrneš. Razgrej v kozici za dva prsta masla še bolj, olja. Ko je dobro vroče ga odštavi in ko se nekoliko ohladi, vložj vanj vzhajane krape tako, da je zgornja stran na olju. Ne daj jih ra tesno, ker se ne cvrejo lepo. Ko jih daš v kozico, pokrij in potresi kozico, da narastejo. Čim so na spodnji strani bleborumeni, jih obrni, a ne pokrij več. Rumeno ocvrte poberi s penovko na cednik, da se odtečejo. Polem jih položj na pivnik, nato na krožnik, potresi z vaniljevim sladkorjem ter daj še tople na mizo.

KMETIJSTVO

DROBIR

v prehrani prašičev

Če krmimo prašiče s krompirjem, peso repo in korenjem ter z manjšo količino zdroba, dobijo premalo beljakovin. Posebno mladi prašiči zaostajajo v rasti pri taki krmli. Breje svinje kotijo manj pujskov in slabo razvite. Po pravitvi imajo malo mleka. Drobir večne detelje (lucerne) je vir prav dobrih beljakovin in zelo izpolni obrok krme. Prašiči tudi bolje izkoriščajo ostala krmila, če jim med krmo mešamo drobir, zato jim ga pokladajmo tudi če je v obroku dovolj beljakovin in če so živalske beljakovine kot mesa, ribja ali korna moka.

Pri pomanjkanju vitaminov slabijo živali, zmanjša se njihova odpornost proti boleznim. Če jim pa vitamini precej manjka, obolijo. Nastopijo motnje v delovanju spolnih organov. Svinje ostanejo jalove in zurgavajo. Kotijo slabotne ali celo iznakažene pujske, katerih veliko pogine. Pujski zaostajajo v rasti, obolijo na rahitisu itd. Zita, otrobi, krompir in kuhana korenstva vsebujejo prav malo vitaminov. Drobir stročnic (lucerne in detelje) je bogat z vitamini. Zaradi tega je dragocena krma za vsako skupino prašičev, seveda zlasti v času, ko ni zelene krme.

V krompirju in korenstvu ni skoro nič rudniških snovi. Zita in otrobi vsebujejo le fosfor. Kalcija-apna dobijo prašiči premalo v teh krmilih. Pri pomanjkanju kalcija se splošno poslabša stanje prašičev. Pogosto jim postane koža groba in umazana, se lušči; težko in nerodno se gibljejo, ne žrejo slastno.

Vrednost drobirja kot prav dobrega krmila za prašiče so potrdili razni poskusi. Pri svinjah, ki so jih krmili s krompirjem, ovsom, ječmenom, pšenico, otrobi, lanenimi trobinami, bobom in rednimi dodatki soli so vsakokrat slabše legla, se je večalo stvilo mrtvorojenih pujskov. Slabi uspehi so bili tudi, ko so obroku rumene koruze, lanenih tropin in soli dodajali kalcijev fosfat. Čim pa so dodali obroku še drobir lucerne, so svinje normalno kobile.

Pri drugem poskusu se je pokazalo, da so slabše vzrejale pujske tiste svinje, ki so dobivale v obroku 5 odstotkov drobirja lucerne (od hranilne vrednosti vsega obroka), kakor tiste, ki so dobivale obroke s 15 odst. drobirja.

Poleg tega, da vsebuje drobir dobre beljakovine, vitamine A, B in D ter kalcij, napolni pri krmiljenju z žili živali želodec, kajti če dobijo živali dovolj hranilnih snovi, pa premajhne količine krme, so še vedno lačne. Drobir tudi pospešuje prebavo. Obrok sočnih krmil moramo vedno dopolniti z drobirjem zaradi beljakovin in kalcija.

Najboljši je drobir lucerne, ki je bila mlada pokošena, in ima mnogo listja. Prav dober je tudi drobir drugih detelj, n. pr. drobir travniškega sena.

Suho mlado lucerno ali deteljo pokladamo zrezano. Če

je bila pokošena tik pred cvetenjem, pa je najboljša, da jo zdrobimo in pokladamo prašičem; grobe dele, stebila pa goveji živini. Za drobljenje lucerne nam bi izvirno služil univerzalni drobilec "tritator".

Eno do dve uri preden pokladamo drobir, ga pparimo z vročo vodo. Pokladamo ga v mešanici z drugimi krmili. Dajemo ga v naslednjih količinah:

sesnim prašičkom 50 do 150 gramov;
odstavljenecem 200 do 500 gramov;
doraščajočim prašičem 1,5 do 2,5 kg;
doječim svinjam 1,5 do 2 kg;
merjascem 1 do 1,5 kg.

UMETNA GNOJILA v našem vinogradu

Vino z malo fosforne kisline zelo hitro izgubi svoj okus in se vzdržuje samo nekoliko let. S fosforno kislino bogata vina pa lahko hranimo mnogo let, ne da bi se pokvarila. O resničnosti te trditve ne moremo dvomiti, ako pomislimo, da je v 100 litrih vina 2,5 do 4,5 gr fosforne kisline in da vino primerno menja tudi kvaliteto, okus in stanovitost. Z uporabo fosfornih gnojil in kalijeve soli dorežemo lahko za 35 in več odstotkov boljše letino, medtem ko se povečata pridelek mošta nad 57% in množina sladkorja nad 7%.

Gnojenje z umetnimi gnojili ima prednost pred hlevskim gnojenjem in ga tudi laže izvedemo ter mnogo manj stane. To bo takoj jasno vsakemu vinogradniku, ako upoštevamo, da je 200 kg čiljskega solitra v 200 kg superfosfata in v 150 kg 40% kalijeve soli, torej skupno v 5,5 metrskih stotih umetnega gnojila več dušika, fosforne kisline in kalija nego v 100 metrskih stotih najboljše hlevskega gnoja.

Varčnost v vinogradu je mnogokrat za uspeh usodeporna. V mladih nasadih moramo rabiti mnogo hlevskega gnoja, da dobijo tla redilnih snovi. Prerano gnojenje z veliko množino hlevskega gnoja pa je potrat, ker se najbolj dragoceni del gnojila, dušik, do časa, ko dosepejo korenine v zemeljsko plast, že davno izpere in razgubi. Mnogo boljše je zato, če posejemo, preden napravimo nov vinograd, po zemljišču kako rastlino za zeleno gnojenje, kakor deteljo inkarnatko ali grašič, ki doseže moč, ako uporabljamo razna gnojila pomešana. Dandanes vinogradniki dostikrat premalo mislijo na to. Umni vinogradniki pa ne bo nikdar gnojili enostransko, marveč bo skušali gnojenje čimbolj izpopolniti.

ZDRAVILNE RASTLINE

Lapuh

O lapuh že poznamo, saj je težko zgrešiti njegove velike liste in ne si jih zapomniti; toda če zamudimo pravi čas, bi skoraj podvomili, če cvete ali ne. Lapuh cvete že zelo zgodaj, lahko bi rekli, da cvete med prvimi, če ne prvi. Cveti poženejo iz stare večletne korenike, če preden se pokažejo listi. Cveti so lepe, žveplenorumenen glavice. Cvetenje nekaj dni in žveplenorumenen lepote je konec, ostanejo le še koski malih belih muck, ki letajo po zraku kot podobne mučke regrata. Te mučke, kdo se riže z njimi kot otrok igral, jih pihal in se veselil, ko so jadrle dalje po zraku, so le semena, polna malih dlačic, ki služijo kot jadrila in padala, da pridejo semena dalje v svet.

Potem pa se razrastejo veliki listi, svetlozeleni zgoraj, spodaj pa porastli z dlačicami, da so prav belkasti. Lapuh je znana zdravilna rastlina. Vsi narodi jo štejejo med zdravilne rastline in to že od nekdaj. Najbolj so v časti listi, pa tudi korenine in cvete ponekod cenijo. V lapuhovem listu je nešteto raznih snovi. Dolga bi bila vrsta, če bi jih hoteli naštevati; mnogo so se namreč kemiki ukvarjali z njim in zato tudi v njem mnogo našli. Poleg vseh drugih snovi pa je v lapuhu tudi mnogo raznih soli in kovin, kot kalij, kalcij, natrij, magnezij in železo, pa tudi velik odstotek žvepla in fosforja je še v lapuhu. Ni čudnega torej, da ima taka rastlina veliko zdravilno moč, ki jo daleč po svetu poznajo in so jo tudi že pred četrtnimi časi poznali. Posebno župnik Knajp se je zavzemal zanj in ga priporočal v raznih nadlogah in ga učil uporabljati na razne načine.

Kot pravi že lapuhovo staro latinsko ime, je lapuh tihi, ki miri kašelj. Glavno lapuhovo zdravilno področje so dihalna. Človek dostikrat kašlja in razni so vzroki ka-

ljanja, toda čaj iz lapuhovih listov vedno blaži kašelj, pa če mu je sama jetika vzrok. Tudi za lajšanje katarja ni boljšega kot lapuhov čaj, najboljši so seveda listi, pa tudi čaj iz korenike dobro dene. Naberite si lapuhovih listov proti jeseni, posušite jih na zraku in v senci.

Ponekod je navada, da kade posušene lapuhove liste. Razne zdravilne snovi, ki so v lapuhovem listu, pridejo na ta način kar naravnost v plinastem stanju in dihalo in nanje zelo ugodno delujejo. Ta način zdravljenja z lapuhom je že zelo star. Toda kaditi znamo v Evropi komaj nekaj sto let. Ko pa še niso znali kaditi, so dobro posušili lapuhove korenike, jih dali na ogelje in po volti palici vsrkavali dim, ki je izhajal iz tleče lapuhove korenike. Tako so zdravili kašelj in bolna dihalna stari padarji že pred tisoč in več leti.

Knajp trdi, da zelo blažijo bolečine v piščurh lapuhovi listi, ki jih denemo na prsa.

Lapuhov čaj ni samo na glas, da pomaga dihalu, marveč pravijo, da je zelo dobro piti lapuhov čaj, če se človeku pojavljajo po telesu, posebno pa obrazu, gnojni izpuščaji. Tudi onim, ki se silno debele, svetujejo, naj pridno pijejo lapuhov čaj, kajti baje sta debelost in lapuhov čaj skregana, in kamor pride lapuhov čaj, tam izgine debelost. Če ne verjamete in se vam zdi, da vam debelost kvari lepoto, pa poskušajte, še nekaj tednov in lapuh bo pokazal iz zemlje.

T. P.

TEMNA POPOLDANSKA OBLEKA, OBROBLJENA S SVILENIM CRTASTIM TRAKOM, KI JE LAHKO TUDI SVETLEJSE BARVE

Nasveti

Oljnata barva se dobro ohrani, če vlijemo nanjo mrzlo vodo, ki jo pred uporabo zopet odlijemo. Posušena barva bo spet tekoča, če ji dolijemo nekoliko terpentinskega olja.

Če hočemo, da bo porumenelo perilo zopet belo, ga kuhajmo v deževnici ali v boraksovi vodi, kateri dodamo na en liter eno žlico vodikovega superoksida. Potem perilo temeljito izplakujemo.

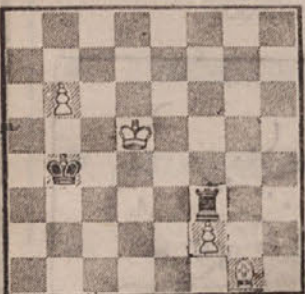
Močno zamazane šipe bodo zopet čiste, če jih operemo s toplo vodo, v kateri raztopimo nekoliko zode.

Rjaste madeže odstranimo iz perila, če jih pokropimo z limoninim sokom ter nato držimo nekaj časa nad vodno paro. To večkrat ponovimo nato pa sledove grdih madežev v čisti vodi izperemo.

Tilaste in čipkaste zastore denemo najprej v boraksovo vodo, nato v milnico. Ko jih narahlo ožmemo, jih splaknemo v mlačni vodi ter obesimo preko belega papirja ter dveh napetih vrvi, ne da bi jih ovili.

Ljudski tednik
v vsako
sloveusko hišo!

Lepo in poučno študijo je sestavil šahovski mojster Mattison, ki je zaradi preproste oblike nadvse zanimiva.

Beli: Kd5, Lg1, b6, f2 (4 figure)

Črni: Kb4, Tf3 (2 figure)

Beli na potezi zmaga.

Ali ni zmaga precej jasna? Črni stolp se bo moral žrtvovati za kmeta na b6, z drugim kmetom pa dobi novo damo. Kompozist pa je v študijo skrli duhovito obrambo.

1. f6 — b7? Tf3 — f5 — f1;

2. Kd5 — c6 —

Najpomembnejše je, da stopi kralj k napadenemu kmetu. Na vse druge kraljeve poteze igra črni. Tf5 — b5, zajame kmeta in se za ostalega žrtvuje.

Če pa stopi kralj na d linijo, igra stolp isto potezo in beli kralj mora zopet h kmetu nazaj 2. — Tf5 — c5+.

Trdnjava bo stalno napadala belega kralja na poljih c5, b5 in a5, če se pa umakne na d linijo, sledi isto kot je zgoraj omenjeno. Tb5 z enako pozicijo. Samo na b8 se beli kralj lahko skriva 3. Kc6 — b6, Tc5 — b5+; 4. Kb6 — a7, Tb5 — a5+; 5. Ka7 — b8, Ta5 — f5!

Beli kralj ne more vleči, ker bi se poteze ponavljale. Preostane še potezi z lovcom na polje h2. Stolp vzame f kmeta in na Lh2 — d6+, stopi črni kralj na c4; stolp pa v naslednji potezi skoči na b2 ter se za kmeta b7 žrtvuje. Dobimo jasno remi. Beli lahko prične v začetku s kraljem. N. pr. 1. Kd5 — c6, Tf3 — f6+; 2. Kc6 — c7; Tf6 — f7+.

Sedaj stolp napada belega kralja s te strani. Beli kralj ne sme stopiti na polje b7, ker bi šel črni kralj takoj v akcijo Kb4 — b5 in partija bi bila remis. 3. Kc7 — c8 — Tudi sedaj beli ne sme na b8. Črni bi takoj igral Kb5 d.b7 Kc6 in kmet pade. 3. — Kb4 — b5; 4. b6 — b7, Kb5 — c6 in beli zaradi grožnje meta ne more napraviti dame. Kmet se mora pretvoriti v skakača, ki da črnemu šah ter prepodi kralja iz matne lege. Pozicija je izenačena.

Beli ima tudi možnost kombiniranega napada obeh kmetov. 1. Kd5 — e4, Tf3 — f8; 2. f2 — f4, Kb4 — b5; 3. f4 — f5, Kb5 — c6; 4. Ke4 — e5, Tf8 — e8+! 5. Ke5 — f4

Kralj ne sme na f6, ker bi stolp neprestano napadal lovca, ki se ne sme umakniti iz diagonale g1 — b6. To je možno le, če kmet se ni na polju f6. 5. — Te8 — f8; 6. Lg1 — d4, Tf8 — d8; 7. Kf4 — c5, Td8 — e8+; 8. Ke5 — f6 Te8 — d8. Vsa nadaljnja analiza bi pokazala, da je pozicija remis.

Za zmago so potrebne žrtve. Kompozist je na duhovit in nepričakovan način rešil študijo.

1. Lg1 — h2! Tf3 — f2: Na 1. — Tf3 — f7 beli zmaga z 2. Lh2 — c7 td. 2. b6 — b7, Tf2 — d2+.

Na Tf8 sledi 3. Lh2 — d6+ in stolp pade. 3. Kd5 — e6; Td2 — d8; 4. Lh2 — c7, Td8 — g8; 5. Ke6 — f7, Tg8 — h8; 6. Lc7 — d6+! Kb4 — a5. 7. Ld6 — f8, Th8 — h7+; 8. Lf8 — g7 in dobi.

Če pa stolp v 4. potezi na 4. — Td8 — h8 pa sledi, 5. Lc7 — e5, Th8 — d8; 6. Ke6 — c7, Td8 — g8; 7. Ke7 — f7, Tg8 — d8; 8. Le5 — c7, Td8 — h8; 9. Lc7 — d6+!

Z isto pozicijo kot v zgornji glavni varianti. Vse opisane možnosti imajo še polno variant, ki so zelo zanimive. Ing. SIKOŠEK BORIS

NA LEDENI PLOŠČI

Sredi zime smo in zato govorimo najraje o zimskih športih. Seveda moramo takoj ugotoviti, da smo Tržačani močno prikrašani na zimskih športih, saj kaže, da se bomo čez nekaj let pozimi lahko tudi kopali in to ne zaradi tega, ker bodo v Trstu zgradili zimsko kopališče, pač pa zato, ker imamo vsako leto milejše zime.

O smučanju smo v našem tedniku že večkrat pisali. Smučanje je med tržaško mladino priljubljeno, saj ni nedelje, da ne bi nabito polni «beli vlak» odvažal mladež in starino na bele poljane v Slovenijo in predvsem v Italijo. Vrhunskih smučarjev v Trstu seveda ni, toda konec koncev ni rečeno, da je smisel športa v vrhunstvu. Nje-

VALČEK NA LEDU

gov pretežni pomen je v krepitvi telesnih fizičnih sposobnosti in v razvijanju športnega duha. In posebno zimski športi so zelo primerni za razvijanje takih sposobnosti in lastnosti.

So pa še druge vrste zimskega športa, o katerih se pri nas skoraj nič ali pa zelo malo govori in piše, še manj pa praktično goji. Mislimo na hokej na ledu in na drsanje, oz. umetno drsanje na ledu.

Vremenski pogoji so tema dvema panogama zimskega športa zelo nenaklonjeni, razen tega pa so jima nenaklonjeni tudi razni drugi činitelji kakor nerazumevanje za potrebe teh dveh panog. Pravijo, da v Trstu nikoli ni ledu. To je res, toda drsanje je mogoče tudi na umetnih drsalcih, samo zgraditi jih je treba. Tudi ne bi mogli držati izgovor, da Tržačani nimajo smisla za drsanje in hokej. Predvsem zato ne, ker številni klubi v Trstu goje «hokej na kolesih» in umetno drsanje na kolesih, kar je z drsanjem na ledu v najtesnejši povezavi. Kjer koli je nekaj sto metrov manj prometne, ravne asfaltirane ceste, se podi «amularia» na kolesih in to z občasno vredno spretnostjo. Nikakor ni mogoče verjeti, da se ne bi ta mladež v najkrajšem času prav tako znašla na ledeni plošči, saj gre za iste principe: za obvladovanje ravnotežja, za urjenje estetskih gibov in za utrjevanje poguma. Prav tako je princip hokeja na kolesih enak principom igre hokeja na ledu. In končno naj povemo še to, da vrhunski drsalci trenirajo v poletnem času prav z «drsalčami» na kolesih, kajti pri drsalnem športu je vedno in vztrajno treniranje posebno važno za vzdrževanje potrebe telesne kondicije.

Prav gotovo bo naše čitatelje zanimalo, kako je s drsalnim športom drugod po Evropi in še posebej v državah, ki so nam najbližje. Ze nekaj let sem spadajo med najboljše hokejske moštve v Evropi in na svetu češkoslovaški hokejisti in le malo zaostajajo za njimi Avstrijci in Švicarji. Najboljši na svetu pa so brez dvoma Kanadci, ki na skoraj vseh mednarodnih tekmovanjih odnašajo prva mesta. V Italiji ni drsalni šport kdo ve kaj uvažen, nekoliko bolj pa je zato v Jugoslaviji oz. v Sloveniji. Čeprav smo Slovenci v teh zimskošportnih panogah v zadnjih letih precej napredovali, se še vedno ne moremo uspešno meriti na pr. z avstrijskimi drsalci, saj je do vojne Dunaj veljal za evropsko središče drsalnega športa. Vojna je sicer dunajska umetna drsalnica močno prizadela in sami Avstrijci so prisiljeni trenirati delno v Belgiji, delno pa v Nemčiji. Seveda pa je ostala slava dunajske drsalne šole, ki tudi sedaj vzgaja vrsto umetnikov ledenih plošč. Med drugimi sta bila v tej dunajski šoli na treningu slovenska vrhunska umetna drsalca Palmetova in Lajovic.

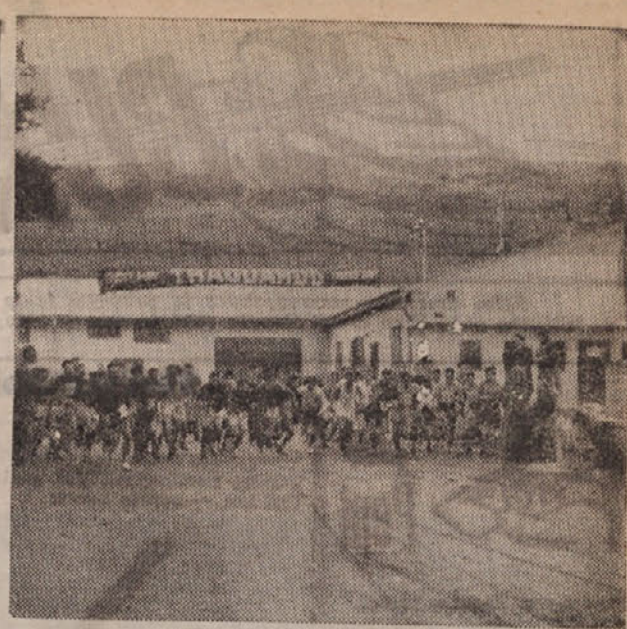
Kakšen je trening vrhunskih drsalcev, naj nam povesta kar sama Lajovic in Palmetova: «Trenirala sva vsak dan, in sicer dopoldne po dve uri posamezne elemente, od poldneva do dveh pa sva vežbala celoten program prostega drsanja. Dvakrat tedensko sva ob večernih urah izvajala svoj program ob glasbeni spremljavi. Istočasno z nama se je pripravljala tudi drugi avstrijski prvak, kar je prav tako precej pripomoglo, da je bil trening intenzivnejši, saj smo drug drugega kontrolirali, si pomagali in med seboj zdravo tekmovali.»

Slovenski hokejisti pa letos niso prišli na svoj račun, ker jim je zima zima onemogočila vsako resnejšo pripravo, umetnih drsalšč pa v Sloveniji žal še nimajo. Hokej na ledu je tipično hitrostna igra in zahteva dovršenega drsalca. Dovršenost pa si je mogoče pridobiti samo z marljivim treningom pozimi in poleti.

Ni bil naš namen povedati nekaj strokovnega o zimskih športih na ledu, pač pa le nekoliko pokramljati o tej lepi športni zvešti, ki je za zdravje tako koristna in ki prevzema gledalca, ko z očmi komaj sledi brzini in eleganci teles na ledeni plošči.

SLOVENSKA PRVAKA V UMETNEM DRSANJU LAJOVIC IN PALMETOVA

PRVI CROSS V TEM LETU PRIREDILA GA JE TELESNO VZGOJNA ZVEZA PRETEKLO NEDELJO

FILATELIJA

TRŽAŠKO OZEMLJE OD 1. 1900 DO DANES NA POŠTNIH ZNAMKAH

Tudi Tržaškemu ozemlju ni razburkani čas zadnjih desetletij prizanesel. To ozemlje je na taki točki, da mora vsakdo, ki hoče iti z Zapada na Vzhod ali obratno mimo njega. V zadnjih petdesetih letih so te kraje prehodile čete vseh vojsk in vseh narodov, od Črncev do Amerikancev, Avstralcev in Novozelancev, Azijcev in vseh evropskih narodov.

Različne vojske so se tu tudi večkrat ustavile in v teh krajih se je večkrat menjala civilna in vojaška oblast.

V začetku stoletja so ti kraji spadali pod avstroogrske monarhije. Po prvi svetovni vojni so Italijanske čete zasedle Slovensko Primorje in Istro in ob tej priliki so bile izdane italijanske frankovne znamke z napisom «Venezia Giulia». Ko so

prišli ti kraji z mirovno pogodbo pod dokončno Italijansko oblast, so tudi tu uvedli navadne italijanske znamke. Leta 1943 je Slovensko Primorje formalno še spadalo pod Italijansko oblast, čeprav so tu dejansko gospodovali Nemci. V teku so bile znamke Italijanske socialne republike,

Prvega maja 1945 so jugoslovanske čete osvobodile Trst. Ob tej priliki je bilo izdanih enajst znamk fašistične republike z napisom «TRST - TRIESTE - 1-V-1945». Se istega leta je bilo vse ozemlje razdeljeno v dve coni: v coni A, kjer so vladali Angleži in Amerikanci, so bile uvedene italijanske znamke z napisom «A.M.G. - V.G.», v co-

ni B pa, kjer so vladale jugoslovanske čete, so najprej izdali samostojne znamke z motivi tega ozemlja, pozneje pa jugo-

slovanske znamke z napisom «Vojna uprava jugoslovanske armije».

Ko je bilo 15. septembra 1947 ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje, so uvedli spet nove znamke. V pasu A Italijanske z napisom «A.M.G. - F.T.T.», v pasu B najprej jugoslovanske znamke z napisom «V.U.J.A. - S.T.T.», potem pa samostojne znamke in še vedno različne jugoslovanske spominske izdaje z zgoraj omenjenimi napisom.

Znamke, po katerih je največje povpraševanje

Filatelistični dopisnik «Daily Telegraph» piše:

«Francija je na svojih znamkah upodobila dve lepi ženski in sicer: Madame de Sevigné, ki je znana po svojih pismih iz 18. stoletja in Madame Recamier, katere saloni je bil znamenit za časa francoske revolucije in v Napoleonovi dobi. Med znamkami britanskega imperija pa je bilo največje povpraševanje po seriji malteških znamk, na katerih je upodobljena princesa Elizabeta s princem Karlom Ena izmed držav, ki izdaja posebne znamke z nadplačilom v dobrodelne namene ob božiču, je Nižozemska. Na letošnji seriji znamk so upodobljeni otroci s ptiči, na eni znamki pa je upodobljena čebela.

KRIŽANKA

Št. 2

VODORAVNO: 1. grška orka — demon — pripadnik Slovanov; 2. skupine — jezen — grški slikar; 3. pokrajina v Španiji — posnemanje; 4. predlog — organ — hrib pri Beogradu — jarem — latinski veznik; 5. staroslovanski veznik — časomer — števnik — osebni zaimsek; 6. samostalni. ki označuje barvo — kdor se nepoklicno ukvarja s čim; 7. vrsta žebčev — neimenovan,

nepodpisan; 8. deležnik glagola, ki pomeni goljufati — kralj zahodnih Gotov; 9. vrsta pesmi (množ.) — pripadnik Germanov — družinski poglavar — žuželke; 10. egiptensko božanstvo — pomožni glagol — kačja obramba — moško ime — dva enaka soglasnika; 11. kakovost — zločini; 12. žensko ime — dopisnik — tuje moško ime; 13. gospodinja potrebščina — predpis, po-

stava — oče.

NAVPIČNO: A. poleti — vrsta viharja; B. trinog — nekdanji; C. turški dostojanstvenik — predlog — osebni zaimsek — važna listina; D. latinski osebni zaimsek — svetopisemska oseba — poželje — D. cepiti s popkom; E. neumnost — arabski žrebec; F. osebni zaimsek — letopis — števnik; G. vrsta mandžurskega fižola — podredni veznik — vzdih; H. rastline — spravi marsikoga ob denar; I. kazalni zaimsek — pripadnik izumrlega slovanskega plemena — mesto v črnogorskem Primerju — veznik; J. hunski poglavar — blago; K. tiha — žensko ime — oblika glagola prati; L. nikalnica — surovina; M. osebni zaimsek — vrsta znanstvenika; N. razgibavati, naganjati; O. srbsko moško ime — ljubkavalno žensko ime — osebni zaimsek; P. oblika glagola spati — zlatoto (franc.) — vzklík — na plačilo; R. dobro hranjen — mesto ob Jadranskem morju; S. se napravi po dežju — vrsta pesništva.

Rešitev križanke št. 1

Vodoravno: 1. plima — saniteta — Stiks; 2. reber — era — Iran — lug; 3. anatomija — Santander — Ur; 4. vir — liga — Nora — Línz — ura; 5. in — Oslo — koča — vino — srab;

6. apel — paša — Reza — slana; 7. namen — tara — Joža — klor; 8. Igor — molo — Reka — slak — ud; 9. karavana — peta — Slovanka; 10. Srečno novo leto; 11. ta — lo — gad; 12. Inn — ep — mi; 13. pavka — Gral — maj; 14. stotnica — kres — Kopaonik; 15. ko — Elde — kleč — luka — Rado; 16. srna — pred — Ziga — sedem; 17. Atena — Ilak — rana — Pisa; 18. Dela — Anam — Raba — Kant — on; 19. ilo — oven — voza — lesk — trd; 20. še — Abesinija — kartoteka; 21. Ujl — kila — dob — pitant; 22. empir — anekdota — Akant.

Navpično: A. pravilnik — skladišče; B. Lenin — aga — to — tele; C. Ibar — Amor — selo — up; D. met — opera — terna — ali; E. Arolsen — vstopnina — Obir; F. Mill — Mara — Alda — ave; F. igo — Tone — ivje — Ines; G. seja — palačinka — planika; H. ara — karo — nona — krom — Nin; I. na — noša — po — Klek — vile; J. Soča — Ren — gred — rojak; K. tiara — leto — reč — raz; L. Erna — rokav — as — žaba — do; M. tat — veža — ogel — lina — Kot; N. analiza — slap — kuga — Laba; O. Nina — sled — moka — ker; P. dno — klot — mapa — past; R. slez — Slavonija — sinkopa; S. tur — sloka — Orest — tik; S. Ig — urar — Nada — teta; T. uran — uk — ide — orkan; U. sarabanda — komandant,

KRAŠKA

Neka ameriška zavarovalnica je priobčila takle časopišni oglas: «Zavarujte se proti nezgodam. Neka naša klijentka si je pred dnevi zlomila roko in smo ji zato izplačali 500 dolarjev. Jutri boste morda vi imeli tako srečo».

Odprto mesto

Prej ko ti nadalje pišem, te pozdravljam, ljuba Pepa, in pri tem ti še naznanjam, da te ne obiščem zlepa, kajti vreme mi ne prija, zraven tare me nadiha, težko diham in ponoči stalno me vročina kuha.

In tako, Pepina moja, res ne vem, kako bo z mano. Če me zima ne pobere, šla bom s spomladansko slano.

Tebi bo bržčas nerodno, ko brez mene boš ostala in boš morale vsa pisma, ki jih boš še kdaj pisala,

s tožbami in vzdihovanji spravljati po kašetinih ali pa, seve, brez mene, sama brati pri kvartinih.

Pa pustiva to, Pepina, o boleznih in slabosti ni prijetno govoriti, ker je to le znak starosti.

Dobro, Toda nekateri v mojih letih, bi dejala, so že zlomkovo pri moči. Glej na primer generala

Eisenhowra. Ta pokora znova hodi po Evropi in pri moji veri, Pepa, vse se trese, kamor stopi.

To pa ne zaradi teže že postarjega vojaka, marveč ker za njim so USA. Zdaj politika je taka:

tu v Evropi, siromaki, smo dobili dva patrona, ki se kregata: čigava ta bo ali ona cona.

V Trstu, v Londonu, v Parizu ter na Dunaju, v Berlinu smo se v doli hočes nočes washingtonskemu terminu,

v Varšavi in Bukarešti, v Budimpešti in Sofiji pa se, reveži, ravna po moskovski melodiji.

Zdaj pa naj razsodi človek, čes katera pot bo prava. Meni, Pepa, se dozdeva, da nobena. Bodi zdrava!

Tržaški kominformistični gauleiter zadnje čase zelo propagira Trst kot — odprto mesto.

VIDALI: Pozdravljeni bratci, Trst je odprto mesto po naši zaslugi...

ENCIKLOPEDIJA SLAVNIH MOŽ

(Po najnovejših ugotovitvah akademije znanosti ZSSR)

Tovarišč Pitkanropski, Rus; živel je ob koncu ledene dobe. Ima velike zasluge pri tem, da se je opica razvila v človeka.

Tovarišč Pitagorski, Rus; živel je pred 2400 leti. Bil je genialen matematik. S pravokotnim trikotnikom je neizpodbitno dokazal, da namerava Jugoslavija napasti ZSSR.

Tovarišč Galilej Galilejev, Rus; živel je od rojstva do smrti. Dokazal je, da se svet vrti od zahoda proti vzhodu.

Tovarišč Kolumbov, Rus; živel je v XV. stoletju. Njegova največja zasluga: razkrinkal je Ameriko.

Tovarišč Edisonov, Rus; izumil je električno žarnico in s tem končno veljavno razkrinkal Jugoslavijo. Zarnica je zažarela v trenutku, ko se je Jugoslavija v temni noči skrivaj plazila v imperialistični tabor.

Tovarišč Darwinov, Rus; odkril tovarišča Pitkanropskega. Njegove zasluge precej zmanjšuje dejstvo, da še ni vedel, da je bil tovarišč Pitkanropski Rus.

MED VRSTAMI

Novoletna voščila. V svojem novoletnem nagovoru se glavni tožilec Vitanza ni obrnil samo na nas «brate» Slovence, ampak tudi na Angležje in Američane, katerih sicer ni imenoval «brate», pač pa jih je prav vljučno prosil, naj bi odstranili žično ograjo, ki zapira vhod v justično palačo, in naj bi avtomobile, ki tam postajajo, spravili drugam.

Med vrsticami: Ali je zdaj čas za take želje in voščila, ko se vendar bližajo takšni časi, da bo vsa Evropa ena sama žična ograja!

Jezuit

Jezuitsko glasilo «Giornale» pravi o Titovem intervjuju z dopisnikom Anse, da je hinavski...

O jezuitski red svetniški kako imaš izraz deviški. Oči zaman obračas v zrak saj te pozna že vsak dečak.

SKRBI V PRAGI

Zdravnik: S čim smem postreči, tovariš predsednik? Gottwald: Rad bi imel zdravniško spričevalo.

Zdravnik: Čemu neki? Saj Vas imam v stalni oskrbi in vem, da ste zdrav kakor riba.

Gottwald: Ze prav; ampak rad bi to imel črno na belu, da v primeru potrebe pomirim Moskvo.

REKLAMA

Tom: Brez dvoma smo mi Američani neprekosljivi v uporabljanju reklame. Pogledaj na primer slogan «Coca — Cola». V najhujši vročini je dovolj, da slišiš to ime in že ti je hladno.

Sam: Res smo neprekosljivi. In tudi za zimo imamo zdaj slogan, ki je tako učinkovit, da nam pri 40 stopinjah pod ničlo takoj postaja vroče, čim ga slišimo.

Tom: In sicer?

Sam: Koreja — Kina!

ZNAČILNO POSVETILO

Predsednik južnokorejske vlade Syngman Rhee je spisal knjigo pod naslovom «Vojaska akcija Američanov na Koreji» in jo poslal v poklon predsedniku Trumanu s tem-le lastnoročnim posvetilom: «Od zdravnika, ki je napravil diagnozo, v poklon kirurgu, ki je izvršil operacijo».

Popolnoma pravilno! Do, dati je treba samo še staro krilatico: «Operacija posrečena, bolnik — mrtev!»

KONFERENCA ŠTIRIH

(V teku so pogajanja, da se «štirje veliki» zopet sijejo na konferenco).

General «Propaganda»: Vse je pripravljeno z moje strani. Lahko takoj udarimo.

General «Orožje»: Jaz bi še počakal. Moja želja je, da se bolje pripravim.

General «Čas»: Torej skličimo za spremembo malo konferenco!

POBOŽNA ŽELJA

Vidali: Ah, da bi ta nesrečni Eisenhower ne prišel v Trst! De Gasperi ga želi. Togliatti pa ga ne mara. A jaz bi se ne hotel zameriti ne enem, ne drugemu!

Mazačem „Dela“

«Dela piše o urednikih, ki grejejo svoj jugozapadni del telesa v udobnih uredniških foteljah «Primorskega» zagarja. Naravno, uredniki «Primorskega» zagarja sedijo z «jugozapadnimi deli telesa na stoli (ne foteljah) in pri tem mislijo z glavo. Po tem, kar pisarijo v «Dela» pa je očitno, da uredniki «Dela» sede z glavami v foteljah in pri tem mislijo s svojimi «jugozapadnimi deli telesa».

Humor drugih

NEKJE V KOREJI

— Ali si ti kje videl te naše prostovoljce?...
— Naivnež, saj to smo mi...

(Politika)

OBOROŽEVANJE NEMCIJE

TRUMAN: Slišite, prosim, ali bi mi ne mogli vrniti živih nekaj onih generalov, ki smo jih obesili v Nuernbergu?

(Il Merlo giallo)

ZGODOVINA NEMSKIH ČEVLJEV

1945 1947 1948 1950

(The New York Times)

VOJNA PSIHOZA

— Eh, bolje je, če se zavaruješ. Nikoli se ne ve...
(Marc Aurelio)

Anekdota

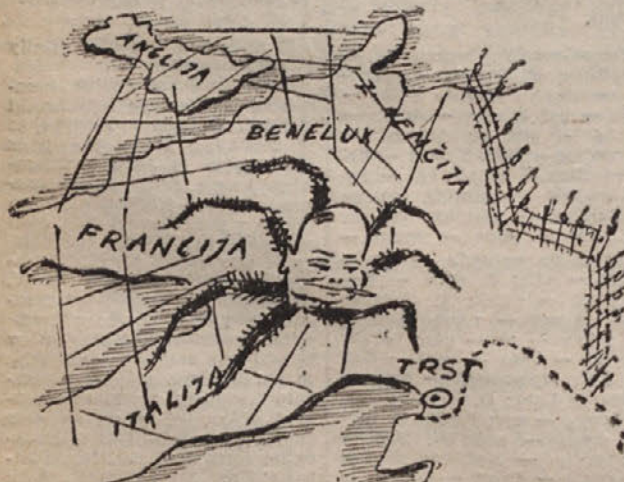
Jack London se je nekega dne bahal s svojimi muzikalnimi sposobnostmi in je resno pripovedoval: «Ko sem bil še deček, je bila v našem mestu povodenj. Moj oče je skočil s postelje in se je rešil, prepustivši se vodnemu toku».

«Kaj ima pa to opravka s tvojimi muzikalnimi sposobnostmi?» ga je vprašal poslušalec.

«No», je odgovoril Jack London, «jaz sem ga spremljal na klavirju».

Pajk - strateg

Ameriški general Eisenhower je oblezel že vso zapadno Evropo kot vrhovni poveljnik evropske vojske...

EISENHOWER: Razpredimo, morda se bo pa le kaj ujelo...